

Onderwijsinnovatie hoeft niet ten koste van taal en esthetica

Piet Desmet*

Het maatschappelijk debat rond de plannen van de katholieke onderwijskoepel voor het vijfde en zesde jaar ASO komt stilaan op gang. Via een reductie van het aantal uur voor taal en esthetica wil men scholen ruimte geven voor onderwijsvernieuwendes initiatieven.

Het nagestreefde doel kunnen we alleen maar onderschrijven. Het secundair onderwijs heeft er ongetwijfeld baat bij om op een doordachte en niet overhaaste manier ruimte te maken voor nieuwe onderwijsconcepten en werkvormen zoals begeleide zelfstudie, openleercentra, projectwerk of ICT.

Alleen roept het voorgestelde middel heel wat vragen op. Men wil met name het aantal uur taal en esthetica verminderen om zo, niet *binnen* maar *naast* de bestaande vakken, tijd vrij te maken voor onderwijsinnovatie. Dit is een erg eigenaardig voorstel, zeker in het licht van de ervaringen dienaangaande binnen het hoger onderwijs. Hoewel ongetwijfeld niet alles transponeerbaar is, loont het allicht toch de moeite een aantal bevindingen op een rijtje te zetten.

Rode draad doorheen vrijwel alle onderwijsvernieuwendes initiatieven in het hoger onderwijs is dat deze pas echt renderen als ze geïntegreerd zijn in het basiscurriculum en binnen zoveel mogelijk bestaande vakken effectief vorm krijgen. Het heeft weinig zin parallelle initiatieven te ontwikkelen naast de bestaande vakken. Men renoveert geen huis door een nagelnieuw tuinhuis te plaatsen.

Begeleide zelfstudie is intussen het sleutelbegrip binnen het onderwijsconcept van de K.U.Leuven. Hiervoor is geen nieuw vak gecreëerd, maar zijn integendeel de basiscurricula herdacht. Een openleercentrum zoals het multimediaal talentcentrum van KULAK haalt zijn rendement uit het feit dat vrijwel alle taaltaken die hier verricht worden aansluiten bij de bestaande vakken en daarbinnen ook geëvalueerd worden.

Overigens, ook binnen het secundair onderwijs is onderwijsinnovatie reeds bezig. Als we er de recentste handboeken voor taal op nalezen dan is het idee waar onze minister blijkbaar erg enthousiast over is (*DS 11-12 januari*), namelijk spreken over een economisch onderwerp in een vreemde taal, eigenlijk al vrij goed gerealiseerd. Ook projectwerk, al dan niet vakoverschrijdend, is zeker vanuit de taalvakken al op gang getrokken. Maar toegegeven, dit kan (en mag) zeker nog beter.

Laat ons inderdaad de nodige ruimte vrijmaken voor onderwijsinnovatie in het secundair onderwijs, maar dan wel bij voorkeur binnen de bestaande vakken en moge-

* De auteur is vakdidacticus Romaanse talen K.U.Leuven en voorzitter eindtermencommissie Frans.

lijks voortbouwend op reeds genomen initiatieven. Overigens, dat onderwijsvernieuwing in het hoger onderwijs versneld is tot stand gekomen, is niet alleen te danken aan de aanzienlijke interne inspanningen maar ook aan ministeriële initiatieven zoals het Stimuleringsprogramma innovatie hoger onderwijs (STIHO) of de huidige Convenant-middelen. Waar blijft een Stimuleringsprogramma innovatie secundair onderwijs?

Maar er is meer aan de hand. Het middel dat de katholieke onderwijskoepel voorstelt sluit meteen aan bij een doelstelling die sinds enkele jaren alsmaar duidelijker naar voor komt, namelijk de versterking van de mathematisch-wetenschappelijke component binnen de ASO-opleiding ten nadele van de cultureel-linguïstische. Dit keer zijn we het ook met het beoogde doel niet eens.

Uiteraard zijn wiskunde en wetenschappen belangrijk voor iedere ASO-leerling. Talen zijn dat echter evenzeer. Of blijft men doof voor de maatschappelijke roep naar meertalige burgers en werknemers? Gaan sommigen er misschien van uit dat taalverwerving eigenlijk zoets is als autorijden of dactylo, een vrij eenvoudige, praktische vaardigheid die men er desnoods snel even bijneemt, mogelijks ook na of buiten de school? Het zou een pijnlijke onderschatting zijn van de complexiteit van het verwerven van een vreemde taal en onrecht aandoen aan de bijdrage die het talenonderwijs levert tot de globale intellectuele vorming. Ook het argument dat men, mits afspraken tussen taalvakken, een vaardigheid minder uitputtend zou kunnen behandelen in de ene taal om die dan meer expliciet in een andere vreemde taal te behandelen slaat nergens op. Het is niet omdat hoogstens een aantal strategieën uitwisselbaar zijn, dan men vlotter Frans spreekt of schrijft eenmaal men dat voor Engels beheerst. Dat ook cultuurvakken echt op hun plaats zijn in ASO is door collega Mark Reybrouck (*DS 10 januari 2003*) reeds duidelijk aangetoond. Taalvakken behoren daar trouwens duidelijk toe gezien taal het middel bij uitstek is om zich met andere culturen vertrouwd te maken.

Nochtans, de tendens tot reductie van de cultureel-linguïstische pool tekent zich al geruime tijd af. Vlaanderen zegt misschien nog wel haar rijke traditie van meertaligheid hoog te willen houden, maar het effectieve beleid is hier blijkbaar afgestemd op het laten verwateren van deze basisvaardigheid. En dat terwijl vanuit Europa de roep naar meertaligheid steeds sterker doorklinkt. Reeds bij het hertekenen van de tweede graad sneuvelde er de facto een uur Frans in heel wat studierichtingen. In het plan voor de derde graad staan niet alleen Duits, maar opnieuw ook Frans onder druk. Nochtans werd onder Luc Van den Bossche als minister van onderwijs de specificiteit van ASO gedefinieerd op basis van twee sterke polen, met name wiskunde-wetenschappen en taal. De eindtermencommissies Frans en Engels kregen dan ook de expliciete opdracht de basisvorming voor moderne talen te versterken. Intussen de beschikbare ruimte voor talen reduceren en dan stellen dat de eindtermen te zwaar zijn, is dan ook intellectueel niet echt eerlijk.

Tot slot dient deze hervorming mogelijks nog een ander doel, namelijk het verhogen van de autonomie van de lokale schooldirecties wat het samenstellen van het vakkenpakket betreft. Op dat moment kunnen we de directeurs in kwestie alleen maar oproepen hun verantwoordelijkheid niet te ontlopen en de beschikbare ruimte voor taal en cultuur minstens te behouden. Laten we trouwens niet vergeten dat ASO ook verondersteld wordt voor te bereiden op de brede waaier van hogere studies waar de mathematisch-wetenschappelijke component weinig of niet aanwezig is. Denken we maar aan richtingen als psychologie en pedagogie, politieke en sociale wetenschappen, rechten en criminologie of letteren.

Dat de secretaris-generaal van het VVKSO binnen de besloten cenakels van de Guimardstraat en de directies rekt op een “communistiche meerderheid” (*DS 10 januari*) betekent nog niet dat een even grote meerderheid van de leerkrachten, de ouders en de leerlingen deze standpunten zonder meer delen. Kritische reacties afdoen als een corporatistische reflex van vakspecialisten is al te gemakkelijk. Het vastleggen van de basisdoelstellingen van ons secundair onderwijs en de keuze van de meest optimale middelen om deze te realiseren verdient een breder maatschappelijk debat.